

PERCEPCE KRIMINALITY A OHROŽENÍ ZLO INEM

Pavel Adamík, Aneta Štefková, Marek Waleczek, Rostislav Schwarz, Andrea Navrátilová

*Ostravská univerzita v Ostravě, katedra Geografie, obor Geografie a regionální rozvoj,
Chittussiho 10, 710 00 Ostrava, 725758927, R10775@student.osu.cz*

Abstrakt

Problematika kriminality a její percepce je dlouhodobě aktuálním tématem v ad spoje ensko-v dních disciplín, urbánní studia nevyjímaje (Jíchová, Temelová, 2012). Tématem vnímání ohrožení se zabývá mnoho autorů a na mnohém se shodují. Například, že ženy vykazují vyšší míru obav (Holloway a Jefferson, 1997 in Buriánek, 2001; Fetchenhauer, Buunk, 2005). Fetchenhauer, Buunk také tvrdí, že kriminalita je především mužskou aktivitou. A kolik ženy mají v tšíc obav, je prokázáno, že ast jí se stanou obě tmi trestného inu muži. Tento jev se nazývá viktimiza ní paradox. (Hale C. 1996 in Fetchenhauer, Buunk, 2005) Auto i také zd vod ují vyšší strach u žen evolu ními proporcemi. Ženy vnímají pocit ohrožení siln ěji, protože v pr b hu asu se hlavn ě ženy o potomky staraly a p edevším je ochra ovaly. (Fetchenhauer, Buunk, 2005). Rozdíl mezi muži a ženami v percepci ohrožení se projevuje hlavn ě u strachu ze znásiln ění, které muž m těm nehrozí. Dalším d vodem, pro se ženy bojí více, m že být to, že si i násilné iny spojují se sexuálním zneužitím (Fetchenhauer, Buunk, 2005).

Koskela tvrdí, že strach dává ženám podn t k preventivním opat ěním jako nechodit ven za tmy, vyhýbání se n kterým ástem m sta, a tudíž kv ěli strachu jsou životy žen více omezeny než život muž ě. Ve ejný prostor se stává prostorem, na který mají v tšíc právo muži, protože ženy mají strach a to p edevším ze sexuálního zneužití (Koskela, 1999). Její výzkum, však ukazuje, že skandinávské ženy vykazují menší omezení svého života, než je tomu na jiných místech. To poukazuje na v tšíc genderovou rovnováhu ve Skandinávii (Koskella 1999). I v našem výzkumu se chceme zabývat omezováním pohybu v prostoru. Vzhledem k tomu, že se však náš výzkum nebude konat ve Skandinávii, po ítáme s tím, že omezení pohybu v prostoru kv ěli obavám se bude v rámci genderu lišit výrazn ěji.

Existují ur ěitá místa, která jsou pro obyvatele m sta neoblíbená a poci ují v nich v tšíc pocit ohrožení. Jíchová, Temelová nasti ují, ve kterých ástech se percepce strachu vyskytuje intenzivn ěji, výsledky jejich šet ění potvrzují negativní percepci opušt ěných, fyzicky zanedbaných a tmavých prostor - od park ě, tunel ě a podchod ě, po vyhaslé výrobní areály a stavenišť (Jíchová, Temelová, 2012).

Co se vlastn ě ale rozumí pocitem ohrožení? Definici pocitu ohrožení uvádí DuBow, McCabe, Kaplan: Pocitem ohrožení kriminalitou se rozumí poznávání dokonalého zlo inu ve spoje nosti, kdy jsou lidé o této skute nosti informováni a obávají se, že se sami stanou ob ěmi zlo inu (DuBow, McCabe, Kaplan 1979 in Pecha ová et al. 1998). V naší práci se však budeme držet této definice podle (Vykopalová, 2000), která „strach z kriminality definuje jako vnímání ohrožení osobní bezpečnosti v souvislosti s p ěmou i nep ěmou zkušeností s viktimizací, se zp sobem prezentace násilí v masmédiích, s charakterem a p ěpadnými viktimogenními rysy lokality bydlišť a samoz ějm ěi s osobnostními charakteristikami respondenta.“

Cílem naší práce tedy bude **identifikovat místa, která jsou vnímána jako nebezpečná v m stském obvodu Moravská Ostrava a P ěřívov** statutárního m sta Ostrava a zjistit, **zda gender hraje roli p ě využití m stského prostoru.**

Jako výzkumné otázky si stanovily: Která místa jsou obyvateli vnímána jako nebezpečná? Opravdu ženy více omezují pohyb v prostorech, které vnímají jako nebezpečné a je tím tudíž ovlivn ěno o využití m stského prostoru ženami? Stává se tak ve ejný prostor prostorem, na který mají v tšíc nárok muži? Potvrdí se viktimiza ní paradox?

Stanovujeme si následující **hypotézy**: strach ze zločinu způsobuje genderové rozdíly ve využívání prostoru. Tedy: strach ze zločinu způsobuje, že ženy se více omezují ve využití prostoru města. Podle inspirace z definice strachu z kriminality od Vykopalové určíme následující ukazatele strachu ze zločinu. Strach ze zločinu může ovlivnit to, jak často se osoba dívá na kriminální seriály. Dále to, jak dobře je osoba informována o kriminalitě v městě. Dalším ukazatelem je vlastní anebo nepřímá zkušenost dotazovaného se zločinem. Toto nám také pomůže zjistit, zda se splní viktimizační paradox. Termínem omezování využití prostoru města rozumíme, že osoba místem, které pokládá za nebezpečné, vyhýbá.

V našem výzkumu předpokládáme, že se projeví **viktimizační paradox**.

Výzkumnou oblast jsme se rozhodli provést na území Moravské Ostravy a Přívozu, který podložíme dotazníkovým šetřením v hlavních spádových oblastech tohoto obvodu. Spádová místa s vysokou koncentrací lidí jsme zvolili následující: Stodolní ulice, Masarykovo náměstí, Husův sad, podchod Náměstí republiky, Sad Dr. Milady Horákové, Komenského sady, Zadní Přívoz a Přední převoz. Jsou to místa, kterými v průběhu dne proudí spousta lidí, jedná se o průchozí body i místa s volnočasovými aktivitami, tak významné dopravní uzly. V těchto místech je riziko kapsářů a zejména v místech hlavních dopravních bodů a nebo se v těchto místech může vyskytnout i násilná činnost z důvodu nízké koncentrace lidí v podvečerních a večerních hodinách.

Výběr respondentů bude probíhat kvótním výběrem a náhodným oslovováním respondentů přímo na ulici se zaměřením na všechny věkové kategorie od 15. let. Celkově bychom chtěli sesbírat 200 dotazníků.

Pro výzkum zvolíme deduktivní přístup. V našem případě jsme se shodli, že nejefektivnější technikou sběru bude dotazník a rozhovor. Rovněž také pozorování. Výzkum celkově bude kvantitativního charakteru. Před samotným sběrem dat ale určit provedeme předvýzkum na malém vzorku vybraném z námi zvolené populace (20 osob). Cílem je otestovat naše nástroje, které hodláme ve výzkumu použít.

Klíčová slova: viktimizační paradox; gender

Literatura

BURIÁNEK, Jiří. Bezpečnostní rizika a jejich percepce eskou ve městech. *Sociologický časopis*. 2001, ročník 37, číslo 1.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: Příručka pro uživatele*. 3.vyd. Praha: Karolinum, 2002, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.

FETCHENHAUER, Detlef a Bram P. BUUNK. How to explain gender differences in fear of crime: Towards an evolutionary approach. *Sexualities, Evolution*. 2005-8-1, ročník 7, číslo 2, s. 95-113. ISSN 1479-2508. DOI: 10.1080/00207170500111044. Dostupné z: <<http://www.informaworld.com/openurl?genre=article>>

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

IVAN, Igor a Jiří HORÁK. Analýza kriminality v Ostravě. *GIS Ostrava 2012 - Současné výzvy geoinformatiky* [online]. 2012, číslo 1 [cit. 2012-12-18]. Dostupné z: <http://gis.vsb.cz/GIS_Ostrava/GIS_Ova_2012/sbornik/papers/ivan.pdf>

JÍCHOVÁ, Jana a Jana TEMELOVÁ. Kriminalita a její percepce ve vnitřním městě: případová studie pražského Žižkova a Jarova. *Geografie*. 2012, ročník 117, číslo 3.

KITCHIN, Robert M. Are there sex differences in geographic knowledge and understanding?. *The Geographical Journal*. 1996, ročník 162, číslo 3.

KOSKELA, Hille. Gendered exclusions: women's fear of violence and changing relations to space. *Geografiska Annaler*. 1999, 81 B, číslo 2.

PECHA OVÁ, Zdeňka, Joseph HRABA, Wan-Ning BAO a Frederick O. LORENZ. Pocit ohrožení kriminalitou v České republice. *Sociologický časopis*. 1998, ro. 34, . 1.

SCHMEIDLER, Karel. Sonda Hodonín: Jak obyvatelé vnímají riziko kriminality ve svém městě? Mohou urbanisté kriminalitu zmenšit?. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2002, ro. 5, . 1.

VYKOPALOVÁ, Hana. Kriminalita a viktimologické výzkumy. *Acta universitatis Palackianae Olomouensis: Facultas Iuridica*. 2000, . 2.

Městský Obvod Moravská Ostrava a Přívoz, *Základní údaje*. [online 2013-01-28], Dostupné z: <<http://www.moap.cz/cs/o-moapu/zakladni-udaje>>